

Kunstenarsdorp Volendam voor het voetlicht

Wintertentoonstelling

'Hanicotte en tijdgenoten; kunstenaars in Volendam rond 1900'. Zo luidt de titel van de wintertentoonstelling in het Zuiderzeemuseum, waarin veel werken uit de eigen kunstcollectie worden getoond. Bekende, maar ook nimmer geëxposeerde schilderijen, tekeningen, pastels, aquarellen en foto's van onder anderen Willy Sluiter, Paul Rink, A.P. Schotel, W.B. Tholen, Hendrik Berssenbrugge en Piet van der Hem zijn tot 4 maart 2001 te zien in het binnenmuseum.

Honderd jaar geleden werd Volendam door kunstenaars uit de hele wereld 'ontdekt'. In de daarop volgende jaren groeide het dorp uit tot een ware kunstenaarskolonie. Er zijn talloze Volendamse taferelen geschilderd, getekend en gefilmd. Met zijn uithangbord 'Artist kom binne' fungeerde Hotel Spaander in die tijd als een internationale ontmoetingsplaats voor kunstenaars. De namen van de kunstenaars die in Volendam hebben gewerkt,

Huwelijk

Een deel is in handen van het Zuiderzeemuseum, waaronder het grote, in het oog springende doek 'Begrafenis van een Visserman' van Augustin Hanicotte. Deze Franse schilder kwam in 1899 naar Volendam om er te werken en bleef er vervolgens jarenlang wonen. Zijn huwelijk met een van de dochters van hotelhouder Spaander versterkte de band tussen hem en de plaatselijke bevolking. Op veel van zijn tekeningen en schilderijen zien we hoe de bewoners als modellen voor hem optraden. In de periode tot 1950 werden zijn werken overal in de wereld tentoongesteld. In het binnenmuseum zal 'De Begrafenis van een Visser' zijn te zien evenals met een aantal voorstudies van Hanicotte voor dit werk. Dit relatief donker getinte schilderij staat in contrast met enkele kleurrijke aquarellen van zijn hand, waarop kinderen in klederdracht zijn afgebeeld. Ook het Sinterklaaspak waarin de schilder zich jaarlijks aan de Volendamse jeugd vertoonde als goedheiligman, is opgenomen in de tentoonstelling. Daarnaast zijn er werken te zien van kunstenaars zoals Willy Sluiter,

Paul Rink, A.P. Schotel, W.B. Tholen en Piet van der Hem. De beeldjes van Charles van Wijk van het beroemde model Hille Butter zijn eveneens te bezichtigen.

Talentvol

Augustin Hanicotte werd op 22 juli 1870 geboren in Béthune als dertiende in een gezin van zeventien kinderen. Nadat zijn ouders al jong waren overleden, nam een oom hem op in zijn gezin. Deze liet hem studeren, waarbij zijn talent voor schilderen en tekenen opviel. In 1891 ging Hanicotte naar

zijn terug te vinden in de gastenboeken van dit hotel. Deze en veel van de schilderijen, prenten, foto's, schetsboeken en andere herinneringen zijn gelukkig bewaard gebleven, al bevinden ze zich in privé bezit.

Filmsets

Leendert Spaander beperkte zich niet tot de 'horeca' en het verwelkomen van kunstenaars die het Volendamse leven met pen en penseel vastlegden. Ook filmers werden omstreeks 1900 aangetrokken om de couleur locale vast te leggen. Achter z'n hotel liet Spaander een aantal ateliers voor kunstenaars bouwen en bood hij filmers de gelegenheid om sets na te bouwen. Zo ontstond een kruisbestuiving. Hanicotte raakte met regisseurs als Henri Cassiers en Alfred Machin bevriend. Voor deze regis-

Parijs, waar hij bevriend raakte met kunstenaars als Toulouse-Lautrec en Steinlen. Acht jaar later vertrok Hanicotte naar de oevers van de Zuyderzee. Hij belandde in hotel Spaander in Volendam en bleef daar hangen. Vijftien jaar later trouwde hij met Trijntje Spaander, een van de zeven dochters van hoteleigenaren Leendert en Aaltje Spaander.

Nadat door de grote overstroming in 1916 veel van zijn doeken waren vernield, reisde Hanicotte met 'Trinette' naar zonniger streken. Zijn schilderstijl veranderde nogal en ging meer richting het fauvisme. In 1925 bepaalden twee belangrijke gebeurtenissen het leven van Hanicotte. Samen met de onderwijzers van het dorp Collioure richtte hij een tekenschool op en – terwijl hij al behoorlijk op leeftijd was – werd zijn dochter Sylvia geboren. De schilder koos toen voor een rustiger leven in een vaste woonplaats. Tot 1950 werkte hij zeer intensief door, maar aan grote exposities nam hij tot zijn dood in 1957 niet meer deel.

Sinterklaas

Vanaf zijn komst in Volendam in 1899 organiseerde Hanicotte voor de kinderen een Sinterklaasfeest. Hij verzorgde

zelf een Sinterklaaskostuum uit zijn geboorteplaats in Noord-Frankrijk. Twee collega-kunstschilders fungeerden als Zwarte Pieten. Wanneer er niet te veel gasten waren, stelde Spaander zijn hotel beschikbaar om daar 's middags de kinderen te ontvangen. Alle kinderen kregen dan een cadeautje. Aan deze optredens heeft Hanicotte zijn bijnaam 'Sinterklaas' te danken, die hem door de kinderen werd gegeven.

Lang hebben de dorpingen nog gesproken over de door de schilders georganiseerde vijfde december van 1900. Een prachtig aanplakbiljet vertelde de bewoners dat het Sint Nicolaas behaagde 's avonds om halfzeven Volendam in hoogsteigen persoon te bezoeken. Toen de avond viel, stonden honderden op de dijk in zee te turen vol verwachting van wat komen zou. Een journalist schreef: 'Hoe schoon was de avond, de mist op zee en het vaartuig met de vreemde lichten in grillig lange verticale lijnen spiegelend in het 'blakke' water: het was alsof men de kinderharten hoorde kloppen, wel zevenhonderd kregen later hun geschenk in Hotel Spaander, waar Sint Nicolaas op een sierlijk gedrapeerde troon had plaatsgenomen.'

seurs schilderde hij de decors. De film 'De vijandelijke broers', die Cassiers in 1916 maakte, is in de tentoonstelling 'Vijf voorwerpen centraal' in het binnenmuseum te zien. Helaas is de film 'Het lijden van den scheepsjongen' van Machin verloren gegaan. De foto's van de opnamen zijn bij het Zuiderzeemuseum echter nog in exclusief bezit; in de tentoonstelling zijn daar reproducties van te zien.

Gonnie Lubbers